Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö - TVY ry
Finlands Arbetslösas Samarbetsorganisation - TVY rf
The Finnish National Organisation of the Unemployed - TVY
Sörnäisten rantatie 27 C 4, 00500 HELSINKI
puh. 040 547 7090, Y-tunnus 1003909-9
http://www.tvy.fi/ etunimi.sukunimi@tvy.fi tai toimisto@tvy.fi

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta varaa tilaisuuden asiantuntijallenne tulla kuultavaksi ja/tai antaa kirjallisen asiantuntijalausunnon. Aika: tiistai 13.10.2015 klo 12.15

TVY pitää Suomen budjettia v. 2016 sekä Valtion selontekoa julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2016-2019 työllisyyden kannalta erittäin huolestuttavana. Käytännössä toteutetaan suuri säästö-ohjelma, jossa indeksijäädytyksillä leikataan vähimmäistoimeentulonturvaa, leikataan työttömien palveluja (esim. subjektiivisen kokopäivähoidon rajoitukset, TE-hallinnon leikkaukset), sekä säästetään työllisyysmäärärahoista, jotka ovat ihan olennaisia, jotta kaikista vaikeimmassa asemassa olevien työttömät työllistyvät edes joksikin aikaa. Jopa IMF soimii Suomea siitä, että aktiivisesta työvoimapolitiikasta säästetään, kun työttömyys kasvaa.
http://www.tem.fi/ajankohtaista/uutiskirjearkisto/uutiskirje_24.9.2015/ministeri_lindstrom_tyottomyysturvaa_pystyttava_kayttamaan_enemman_aktiivitoimiin.118789.news

Nyt esitetään väitteitä, että ennen ei ollut aktiivista työllisyyspolitiikkaa, ja silloinkin Suomessa on työllistytty ilman mitään väliportaita. Mutta jos katsotaan historiaa, niin itseasiassa työttömyys tai suomalainen alhainen palkkataso on hoitunut voimakkaalla maahanmuutolla pois Suomesta. ”Ruotsi on toisen maailmansodan jälkeisenä aikana ollut ylivoimaisesti tärkein suomalaisten siirtolaisten kohdemaa. Tilastojen mukaan naapurimaahan muutti vuosina 1945-2000 liki 545 000 henkeä ja sieltä Suomeen noin 295 000. Kaikista maastamuuttaneista Ruotsiin siirtyneiden osuus oli noin 70 prosenttia. Ruotsille tämä siirtolaisuus on merkinnyt jälkeläiset mukaan lukien yli puolen miljoonan hengen väestönlisäystä ja Suomelle vastaavaa tappiota.” Taustalla sodanjälkeiselle muutolle oli sota. 1960-luvulla, jolloin valtaosa maastamuutosta tapahtui, ensisijainen syy monen suomalaisen maastamuutolle oli parempi palkka muualla kuin Suomessa (etenkin maataloutta koskeva rakennemuutos taustalla).
http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/artikkelit/suomalaisten_ruotsiin_suuntautuneen_siirtolaisuuden_yhteiskunnalliset_syyt_1900-luvulla.pdf

Kuriositeettina mainittakoon, että osittain 1970-luvun alussa Suomi kärsi työvoimapulasta. Silloin Suomeen ajettiin uudistuksena lomaltapaluuraha, joka myöhemmin muutettiin ***lomarahaksi***. Lomaltapaluurahalla haluttiin houkutella Suomeen työntekijöitä tai pysymään Suomessa töissä. Tästä käytiin Ruotsin kanssa voimakasta poliittista vääntöä.

Suomen laaja työttömyyden piirissä TE-palveluissa oli noin 456 300 henkilöä. Työmarkkinatilanne on kuitenkin erilainen nyt kuin 1960-luvulla. Minne suomalaiset muuttaisivat työn perässä, kun Euroopassa monessa maassa on vielä heikompi työllisyystilanne ja Euroopassa on suurin turvapaikanhakijoiden kriisi sitten Toisen maailmansodan? Kotimaisia uudistuksia tarvitaan, jotta muutosta saadaan aikaan, mutta välityömarkkinoista ei tule luopua, vain päinvastoin vahvistaa niitä kaikin mahdollisin keinoin. Sosiaaliset ja terveydelliset kustannukset näin suurelle työttömyydelle ovat todennäköisesti paljon suuremmat kuin lyhyen tähtäimen säästötoimet, joita nyt toteutetaan.

TEM:n elokuun työllisyyskatsauksen mukaan ”Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin työ- ja elinkeinotoimistoihin elokuun aikana 37 400, mikä on 1 200 enemmän kuin edellisen vuoden elokuussa. Kaikkiaan työ- ja elinkeinotoimistoissa oli elokuussa avoinna 66 400 työpaikkaa, mikä on 4 900 enemmän kuin vuosi sitten. Työpaikoista täytettiin elokuun aikana 10 100, joista 5 300 työ- ja elinkeinotoimiston hakijalla. Työ- ja elinkeinotoimistoissa oli elokuun lopussa edelleen avoinna 30 200 työpaikkaa, mikä on 1 500 enemmän kuin vuotta aikaisemmin.” http://www.tem.fi/files/43735/TKAT_Elo_2015.pdf

Jos 456 300 henkilöstä vain 5 300 työ- ja elinkeinotoimiston hakijaa työllistyy kk. sisällä avoimille sektorille, Suomen työllisyyspolitiikan ja työmarkkinoiden toimintakyky voidaan sanoa halvaantuneen. Kuitenkin TEM:n tutkimuksen mukaan aktiivisella työvoimapolitiikalla saadaan parempia tuloksia avoimille työmarkkinoille siirtymisissä, kuin passiivisella työttömyydellä etenkin jos toimenpiteiden kesto on pitemmälle mitoitettu.
http://www.tem.fi/files/43528/Palveluilta_sijoittuminen_2013.pdf

Suomen hallitus pitää Suomen taloustilannetta heikkona, koska talouskasvu ei ole käynnistynyt kunnolla sitten vuoden 2008. Pelätään, että Suomen velkaantumisaste kasvaa yli 60 % bkt:sta, mikä on verrattain pieni julkinen velka suhteessa muihin Euroopan maihin. ***Päättäjien tulisi olla vielä enemmän huolissaan yksityisen velan määrästä, joka kasvaa jatkuvasti ja on jo yli 123,2 % bkt:stä.*** http://www.stat.fi/til/rtp/2015/02/rtp_2015_02_2015-09-30_tie_001_fi.html

Yksityisen velan määrä vaikuttaa kansalaisten ostovoimaan yhtä lailla kuin valtion ja kuntien verotus. Lisäksi valtion velkaa EKP:n nykyisellä elvyttävällä rahapolitiikalla käytännössä mitätöidään Suomen Pankin ”julkisen velan osto-ohjelmalla.” Suomen valtion velat yksityisille pankeille muutetaan Suomen pankin omiksi kansallisiksi veloiksi. Tätä elvytystä toteutetaan koko EU:n alueella. http://www.taloussanomat.fi/porssi/2015/10/07/tanaan-on-h-hetki-suomen-pankki-katkaisee-velkakierteen/201513001/170 Mitä vaikutusta tällä ennennäkemättömän suurella euron devalvoinnilla on reaalitalouteen - on tietysti kysymysmerkki.

Mitä pitäisi ensisijaisesti tehdä työllisyyden edistämiseksi?

1. **Työllisyysmäärärahoja on lisättävä**
    a. **Palkkatukea on nostettava ja työllisyyspoliittista avustusta on kasvatettava**
2. **TE-hallinnon määrärahoja on kasvatettava**
3. **Työttömien oikeus subjektiiviseen kokopäivähoitoon on turvattava myös jatkossa**
4. **Työttömyysturvan leikkaukset on pysäytettävä**

1. **Työllisyysmäärärahoja on lisättävä ja aktivointiaste nostettava 50 %**

Valtion kehyksissä vuosille 2016-2019 työllisyys- ja yrityspolitiikan määrärahat ovat 758 miljoonaa euroa vuodelle 2016, ja laskee siitä 555 miljoonan euron tasolle v. 2019.

Ottaen huomioon Suomen kasvavan työttömyystilanteen tämä on erittäin vastuuton toimenpide. Jopa IMF:n tasolla on ihmetelty hallituksen leikkauksia työllisyysmäärärahoihin tässä työttömyystilanteessa. ***Työllisyyspoliittiset toimenpiteet ovat tällä hetkellä ainoat toimenpiteet STM:n kuntouttavan työtoiminnan lisäksi, jolla voidaan tukea ”vaikeasti työllistyvien” työllistymistä avoimille työmarkkinoille***. Vaikuttavuus työllisyyspoliittisilla toimenpiteillä on vain paljon korkeampi, kuin kuntouttavalla työtoiminnalla.

Mahdolliset uudistukset yritysten paikalliseen sopimiseen yms. vaikuttavat vasta viiveellä, kun yleinen talouskehitys paranee. Siinäkin tilanteessa ”vaikeasti työllistyvät” pääsevät mukaan urakehitykseen viiveellä, jos pääsevät ollenkaan, koska vastavalmistuneet nuoret ovat etusijalla. Yksityiset työnvälittäjät laittavat jo 6 kk. työttömänä olleet mappi ö:hön.

Ammatillisen koulutuksen 90 miljoonan euron siirto opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle v. 2018 on ok, mikäli OKM segmentoi määrärahojen käytön siten, että nämä määrärahat tukevat vaikeasti työllistyvien modulaarista tutkintoihin johtavaa täydennyskouluttautumista. Ilman tätä segmentaatiota käy niin, että työttömien mahdolliset hyötyä ammatillisesta kouluttautumisesta heikkenevät entisestään.

TVY suhtautuu eritäin kriittisesti hallituksen kärkihankkeeseen, jossa siirretään julkista rahaa 5 miljoonaa euroa yksityisiin työnvälityspalveluihin. Syynä on se, että yksityiset työnvälityspalvelut hoitavat lähinnä lyhyen tähtäimen työttömyyttä, sekä ovat liiaksi sidottu työnantajien muodollisen koulutuksen vaatimuksiin. Yksityisten työnvälitysfirmojen työnvälitys ei tue vaikeasti työllistyviä työttömiä.

Hallituksen toimenpide, jossa TE-toimistojen toimintamenoihin lisätään 10 milj. euron lisämääräraha v.2016 ja 2017 palveluiden digitalisaation vauhdittamiseen on tervetullut, kun se kohdistuu jo vuodesta 1986 URA-palvelujärjestelmän uudistamiseen. Suosituksena on, että avoimella lähdekoodilla rakennetaan palvelu, jottei synny tukiriippuvuutta yhteen yksityiseen palveluntuottajaan, jotta ylläpito pysyy kustannuksiltaan kurissa.

a. Palkkatukea on nostettava ja työllisyyspoliittista avustusta on kasvatettava

TE-palveluiden palkkatukimäärärahat ovat alimitoitetut tarpeeseen nähden. Vuonna 2015 palkkatukimäärärahat loppuivat monelta paikkakunnalta jo kesäkuuhun tultaessa. Vuodelle 2016 mitoitus on vielä alempi. Esimerkiksi yksityisellä sektorilla palkkatuen määrä vähenee 33 % vuoden 2014 ja 2016 välillä. Kuntouttavan työtoiminnan, joka työvoimapoliittisena toimenpiteenä tukee avoimille työmarkkinoille siirtymistä kaikista heikoimmin (2,4 – 5,2 %), määrä kasvaa 21 000:sta henkilöstä 35 000 henkilöön.

Palkkatuki on välityömarkkinatoimijoiden näkökulmasta pitkäaikaistyöttömien tärkein tukimuoto. Palkkatuen hyviä puolia on, että palkkatuen haku vaatii suhteellisen vähän byrokratiaa, ja on yritysten, kuntien, työpankkien ja kolmannen sektorin käytössä. Palkkatuella voidaan solmia vuoden tai tilanteesta riippuen kahden vuoden työsuhteita, jolloin saadaan työttömyys väliaikaisesti ratkaistua. Palkkatuki toimii jatkeena työkokeiluille, kuntouttavalle työtoiminnalle, työllisyyspoliittiselle koulutukselle tai oppisopimuskoulutukselle. Se on osa yhteiskunnallista palvelumallia, jonka päässä on mahdollisesti toistuva työsuhde.

Joutuvatko työttömät eriarvoiseen asemaan keskenään, jos palkkatuella voidaan palkata vain vuoden alussa? Miten hallitus varmistaa, että työttömiä kohdellaan oikeudenmukaisesti läpi vuoden?

”Työvoimapalvelujen piirissä henkilöitä keskimäärin (htv) vuoden aikana (ei sisällä ESR-ohjelmasta rahoitettavia toimenpiteitä)

	2014 toteutuma	2015 arvio	2016 arvio
Palkkatuettu työ			
— Valtionhallinto	897	900	750
— Kunnat ja kuntayhtymät	6 775	6 780	5 600
— Yksityinen sektori	19 174	15 350	12 780
Starttiraha	4 530	3 570	3 050
Työvoimakoulutus	24 545	19 200	16 170
Valmennukset	2 115	3 440	1 630
Yhteensä	**58 036**	**49 240**	**39 980**
Työkokeilut	10 877	13 500	10 500
Yhteensä	68 913	62 740	50 **480**

”

Työllisyyspoliittisella avustuksella tuetaan ammattimaista välityömarkkinatoimintaa yhdistyksissä, sosiaalisissa yrityksissä ja säätiöissä. Työllisyyspoliittinen avustus on laskenut vuodelle 2016 12,6 miljoonan euron tasoon, kun se vuonna 2014 oli 37,5 miljoonaa euroa. ***Työllisyyspoliittista avustusta voidaan käyttää hyödyllisesti pitkäaikaistyöttömien työllisyyden edistämiseen vaikka palkkatukimäärärahaa ei olisi käytettävissä.*** Olisi erittäin tärkeää, että valtakunnassa saadaan työllisyyspoliittinen avustus mitoitettua niin suureksi, että joka kunnassa on työllisyyden edistämiseen erikoistunutta työvoimaa.

2. TE-hallinnon määrärahoja on kasvatettava

TE-hallinnon määrärahoja on nipistetty jo parin hallituskauden aikana. Työttömien työnhakijoiden kannalta tilanne on täysin kestämätön. Iäkkäämmät työnhakijat joutuvat 6 kk. monesti 12 kk. mittaiseen palvelujonoon. TE-hallinnon määrärahoja on kasvatettava ja mitoitettava järkeväksi suhteessa paisuneeseen työttömyystilanteeseen.

TE-hallinnon vastuulla on syyperusteinen sosiaaliturva. Sitä ei voida toteuttaa, kuin mielivaltaisesti, jos TE-hallinnon virkailijat eivät kohtaa asiakkaitaan.

3. Työttömien oikeus subjektiiviseen kokopäivähoitoon on turvattava myös jatkossa

TVY on lausunut työttömien oikeudesta subjektiiviseen kokopäivähoitoon eri lausunnossa (liitteenä). Lasten kannalta kokopäivähoito tukee edes jossain määrin tasavertaista kasvualustaa. Työnhakijoiden kannalta vakavasti otettava yksilöllinen työnhaku ja kouluttautuminen on nykyisin kokopäivätyötä. Työttömiä ja työttömien lapsia ei tule eriarvoistaa entisestään.

4. Työttömyysturvan leikkaukset on pysäytettävä

Viimesijaisten työttömyysturvien leikkaaminen on erittäin huolestuttava päätös. Kentältä välitetään tietoa, että leipäjonot kasvavat. Joskus leipäjonot ovat niin pitkät, että kaikille ei ole jaettavaa. Tunnelma leipäjonoissa alkaa olemaan joskus erittäin kireä.

Ansiosidonnaisen työttömyysturvan leikkauksilla vähennetään työttömien ostovoimaa, ja etenkin yli 50-vuotiaat työttömät joutuvat hankalampaan asemaan, koska yli 50-vuotiailla on Suomen työmarkkinoilla muita ikäryhmiä vaikeampi työllistyä. Kannustinvaikutukset ansiosidonnaisella työttömyysturvalla ovat erittäin kyseenalaiset. Mikäli leikkaukset tehdään, TVY suosittelee, että leikataan ylempien palkkojen ansioturvaa. Emme usko, että ansioturvalla on kannustinvaikutuksia mediaanipalkoilla tai alle.

Lisätiedot ja yhteydenotot:

Jukka Haapakoski
Puheenjohtaja
Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö – TVY ry
Postiosoite: Sörnäisten rantatie 27 C 4, 00500 Helsinki
Käyntiosoite: Sörnäisten rantatie 27 C 1b
+358 50 577 2580
jukka.haapakoski@tvy.fi